

Debata wokół książki prof. Jana Pomorskiego „Homo Metahistoricus”

Szanowni Państwo!!!

Zapraszamy do oglądania i wysłuchania debaty wokół książki Jana Pomorskiego: „Homo Metahistoricus. Studium sześciu kultur poznających historię” z udziałem:

prof. Jana Pomorskiego (UMCS), prof. Marii Solarskiej (UAM), prof. Krzysztofa Zamorskiego (UJ) i prof. Rafała Stobieckiego (UŁ).

Realizacja wideo: dr hab. Piotr Witek

Debatę można również wysłuchać w formie podcastu:

Spotkanie on-line wokół książki Jana Pomorskiego: „Homo Metahistoricus. Studium sześciu kultur poznających historię”, organizowane w ramach cyklu otwartych debat i seminariów humanistycznych portalu ohistorie.eu.

<https://youtu.be/WisoFnt3JjA>

Portal ohistorie.eu serdecznie zaprasza na pierwsze spotkanie on-line organizowane w ramach cyklu otwartych debat i seminariów humanistycznych. Przedmiotem dyskusji będzie książka Jana Pomorskiego pt. „Homo Metahistoricus. Studium sześciu kultur poznających historię”,

W dyskusji udział wezmą:

prof. Krzysztof Zamorski (UJ), prof. Rafał Stobiecki (UŁ) oraz prof. Jan Pomorski (UMCS). Panel poprowadzi prof. Maria Solarska (UAM).

Termin spotkania: 12 czerwca 2020 r., godz. 17:00.

Transmisja będzie dostępna na profilach społecznościowych portalu Ohistorie.eu oraz na kanale [YouTube pod tym linkiem](#).

Słowa od Autora:

Niniejsza monografia to opowieść o moich subiektywnych spotkaniach z sześcioma kulturami poznającymi historię, sygnowanymi nazwiskami Jerzego Topolskiego, Zdzisława Cackowskiego, Krzysztofa Pomiana, Marca Blocha, Timothy’ego Snydera i Andrzeja Nowaka. To kultury poznające, w które ci wybitni humaniści są uwikłani, a nie oni sami, są tu przedmiotem badania. Chodzi o chwycenie i zrozumienie tego, co te kultury miały bądź mają nam poznawczo do zaoferowania. Każda z nich jest inna, ponieważ wyrastają z odmiennych doświadczeń i różne są konteksty historyczne, w jakich przyszło im funkcjonować. Witold Kula pisał swego czasu, że „u narodzin historii leży potrzeba poznania i jakiegoś zrozumienia innych. Leży potrzeba i wola koegzystencji”. Dotyczy to także historiografii, która jest – zgodnie z przyjętą w tej książce tezą – autorefleksją pokolenia, zapisem jego samowiedzy o tym, jak człowiek tworzył dzieje, utrwalonym w postaci tekstów historiograficznych. Tekstów, dodajmy, które są wynikiem specyficznej refleksji nad przeszłością, historią i historiografią; ich twórcą jest właśnie tytułowy homo metahistoricus.

---

0 książce:

Profesor Jan

Pomorski jest jednym z najwybitniejszych współczesnych polskich metodologów historii, który od kilku dziesięcioleci zajmuje się badaniem kulturowych fundamentów oraz epistemologicznych i metodologicznych aspektów funkcjonowania

nauki historycznej. W swojej najnowszej monografii: ***Homo Metahistoricus. Studium sześciu kultur poznających historię***, Lublin

2019, ss. 475 wskazuje na dwie postawy wobec

rzeczywistości historycznej. Pierwsza to postawa sprawcy historii (*homo historicus*), który działając indywidualnie i zbiorowo bierze udział w tworzeniu dziejów. Druga to postawa reflektującego nad własną historią (*homo metahistoricus*), który jako podmiot indywidualny lub zbiorowy prowadzi namysł nad własną przeszłością i przejawami jej obecności we współczesności. Druga postawa pozostaje wobec pierwszej w relacji poznawczej. I to ona stanowi

główny przedmiot namysłu Jana Pomorskiego w jego książce. Autor uważa ją za niezwykle ważną ze względu na to, iż to dzięki niej przygodne zdarzenia z przeszłości zostają wyróżnione jako istotne i stają się wydarzeniami historycznymi.

Ustanowienie

owych przygodnych zdarzeń jako wydarzeń historycznych dokonuje się na poziomie

ich reprezentacji, bez których zaistnienie tego, co historyczne, a więc przemijające, nie byłoby możliwe. Owe przyjmujące postać historiografii reprezentacje będące przejawami i efektami refleksji nad własną przeszłością są

uwikłane w szereg społecznych kontekstów – kultur poznających charakterystycznych

dla swojego miejsca i czasu. To powoduje, że różne historie (historiografie) tworzą rozmaite przedmioty badania i poznania oraz kreują odmienne, często niewspółmierne wobec siebie, obrazy przeszłości. Dlatego Autor uważa, że historiografia nie jest dostarczycielką

wiedzy o przeszłości, jak często błędnie bywa traktowana, a jedynie autorefleksją współczesnych, zapisem ich samowiedzy kulturowej utrwalonej w formie narracji historycznych. Stąd pojawia się potrzeba refleksji nad samą historiografią – konieczność autorefleksji. Historiografia reflektująca samą siebie staje się formą autorefleksji kultury poznającej, dzięki czemu pozwala uświadomić sobie własną historyczność i kontekstualność. Jest to poznawczo ważne dlatego, że historiografia, będąc z jednej strony zdaniem sprawy z

tęgo,
jak współcześni poznawczo radzili sobie z własną przeszłością, jednocześnie kształtuje umysły ludzi jako sprawców historii – twórców dziejów, przez co może wpływać na ich bieg.

Z powyższych powodów Jan Pomorski w swojej książce zgłębia sześć przypadków – kultur poznających – sygnowanych nazwiskami wybitnych historyków: Jerzego Topolskiego, Zdzisława Cackowskiego, Krzysztofa Pomiana, Marca Blocha, Timothy’ego Snydera i Andrzeja Nowaka. Każda z nich jest inna, ponieważ wyrastają z odmiennych doświadczeń i różne są konteksty historyczno-kulturowe, w jakich przyszło im funkcjonować. Autor koncentruje się na uchwyceniu i zrozumieniu tego, co te kultury miały bądź mają nam współczesnym poznawczo do zaoferowania. Pokazuje nie tylko, jak owe kultury poznawczo radzą sobie z oswojeniem przeszłości, ale także jak mogą wpływać na umysły ludzi i tym samym zwrócić kształtować współczesny bieg dziejów.

Książka Jana Pomorskiego ***Homo Metahistoricus. Studium sześciu kultur poznających historię*** nie jest adresowana jedynie do teoretyków i metodologów historii. To fascynująca intelektualna podróż po meandrach współczesnej historiografii, która uświadamia nam jak ważna jest autorefleksja w praktyce badawczej historyków. To książka, która niezwykle inteligentnie zachęca do praktykowania autorefleksji.

Piotr Witek
